

2 ՏԱՐԻ ԹԻԻ 15

1890 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 4

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 22 (Հ.Տ.)

242

Կոհրատարակութիւն, և Շրթ. օրեր

გვერდები

Նմաբազրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտեւորով և կամ
մասաւոր միայն կը հրապարակուի իրեն զրկուած գրութիւններն։
Պարտաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրներն։
Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով։
Ծանուցման 1 միլեակ գիրը 1 սանդղիւ կարծէ. 1 գլխագիրը 2
սանդղիւ։

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la
Rédaction (Rue Vacon, 50)

21303

ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՀՊԱՏԱԿ ԵՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

(Քաղուհած Կանոնագրէն)

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» նպատակն է աշխատիլ վարչական բարեփոխումներ մտցունելու իւր. քաղաքատանի մէջ, Հայ ժողովրդի տեղական պէտքերին համատ: Հայ ժողովրդի ցանկութիւնն է առաւել աւելաւորէն ինքն. քաղաքական կարողութիւնները իրենց վերնալ այն հարստահալութիւններ որոնք այսօր Հայաստանի թշուառութեան և աւերակ դառնալուն պատճառ կը լինին:

«Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն»ը իւր նպատակ իրագործելու համար իւր կարողութեան չափով՝ կը գործադրէ ամեն յարմար եղած միջոցներն, ժամանակի պահանջներին համեմատ. կաշխատի ներքին ոյժ գործադրողները Եւրոպայի եւ Ամերիկայի տարբեր երկրներէ հաւաքելով համար, հրատարակութիւններ կանէ, գիմուսներ կանէ որոց որ պէտք է և նիւթապէս ու բարոյապէս կը քաջալերէ անոնց որոնք անձնուիրութեամբ կաշխատին Հայրենիքի ազատութեան գործին :

Միութիւնը կուսենայ իրեն բերան
դող լրագիր որ, բացի զանազան լու-
սեր տայէ իբրեւ լրագիր, կը հաղոր-
դէ ընդհանրութեան ինչ որ Միութիւնը
ուղէ հաղորդել, անդեկու-
թիւններ կուտայ Հայաստանի և տա-
ւաբնակ Հայերի դրութեան վրայ և
ընթացայէ հայրենասիրական եռան-
դր արծարծելու Հայերին մէջ: *

Մանօր. «Հայոց Հայրենասիրական Մի-
ութեան» անդամակցիլ կամ թղթակցիլ
ուզողներն պէտք է գիմեն հետեւեալ
հասցէին .

M. Portoukalian

(F ANCE)

Marseille

* Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն»ը
կը նպաստէ Արմէնիա Մագրի հրատա-
րակման :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գաղթականութիւնը խախտում է ազգութեան հիմը. — Աղբզեան պատրիարքի հրաժարականը եւ Ազգային ժողովը. — Հայոց գործերն. — Պատրիարքական առանձնաշնորհումների յանձնաժողովը. — Հայերուս վիճակը. — Նոր հրաւարակութիւն. — Ռաշտի հանգանակութեան մասին. — Էրբողորուի նաւաբերութիւնը. — Ծանուցումներ. — Բանասիրական (Պր. Շանթի Ռուսահայաստան ուղեւորութիւնը) :

ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԽԱԽՏՈՒՄ Է
ԱԶԳՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆ

Ազգութիւնը հիմնվում է հայրենիքի հողին վրայ : Գաղթականութիւնը, հայրենիքէն հեռանալը, խախտում է այդ հիմը : Բայց ի՞նչ ենք տեսնում այժմ մեր մէջ : Հայր բաղի Հայաստանից ամեն ուրիշ երկիրներ գաղթում է : Ամեն կերպ խորամանկ հնարներ է մտածում Հայաստանից գաղթելու համար : Ծածուկ է գալ-թէ՛նք : Ծածուկ է փախչում, մտածելով թէ վայրենի թուրքի շատ հոգում է որ Հայը չգաղթի իւր մայր-հայրենիքից, Հայոց աչքերին փոշի փշելու համար, վայրենի բայց միեւնոյն ժամանակ խորամանկ թուրքը հսկում է աշխատում է որ Հայր չգաղթի Հայաստանից : Առաժը ասում է . Ձեռողում բայց գրպանս գցիր : Խորամանկ թուրքն է՛լ չեմ ուղում ասելով եղում

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՊՐ. ՇԱՆԹՐԻ ՌՈՒՍԱՀԱՅԱՍՏԱՆ
ՌԻԶԵԻՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մեր ընթերցողների ծանօթ է արդեն որ
Լիօնի բնական գիտութիւնների բանգա-
րանին դեր-տեսուհ Գր. Էրնէսթ Շանթրը
(Ernest Chantre) այս տարի մի ուղեւո-
րութիւն արաւ Մարսէլէն անցնելով դէպի
Կովկաս Էւ Ռուսահայաստան • Գր. Շան-
թը արդէն վերադարձած լինելով, իւր
ուղեւորութեան մասին կը կարդանք Lyon
républicain լրագրին մէջ հետեւեալը •

Երկ կ հաղուազիւտ բարերադէութիւն
մ'ունեցանք տեսակցութեան արժանա-
նալով Լիոնցի գիտուններէ մէկին հետ
որոնք մեծ գործեր կատարած են ազ-
գապական զարմանալի գիտութեան հա-
մար որ խիստ արդիւնաբեր է իւր գիտե-
րով, խիստ հետաքրքրական իւր խուզար-
կութիւններով եւ խիստ յանկուցիչ է հն-
տախոյզ եւ ճշմարտութեան անյաջաբար
ցանկացող մտքորին : Մարդկութեան մեծ
գիրքը կարգայու կարող լինելու համար,

է Հայի գլուխը և գաղթելը քաղց-
րասցնում է : Բնականն է . ինչ բան որ
արգելուի , աւելի հետաքրքիր և
քաղցր կը լինի . այսպէս առ երես տը-
գելուած գաղթականութիւնը Հայոց
համար հետաքրքրական և քաղցր մի
գործ է եղած :

Մինչդեռ մարդ մտածում էր Հնդ-
կաստանի և Պարսկաստանի խորքե-
լուսմ բնակուած հազարաւոր Հայոց
համար թէ ինչպիսի միջոցներով կա-
րելի է նոցա սրտերը փոխել և դէպի
մայր-Հայաստան վերադարձնել, յան-
կարծ լրագիրները յայտնում են թէ
Հայք մեծ թւով Ամերիկա են գաղ-
թում. Ամերիկա՝ որ նման Ովկիանո-
սաց ահագին լեռներ է կուլ առւած ։
Հայը իրբն մի բեկոր մտնում է այդ
Ովկիանոսում, այն յուսով որ պիտի
մնայ և ապրի որ մի օր միանայ այն
Ժայռին որից կտրուեցաւ ։ Սխալ է
այն կարծիք թէ Հայը Ամերիկայի կէտ
ձկան — Միացեալ Նահանգաց կուլ
չէնայ, կարելի է որ այսօրուայ նոր
կտրուած բեկորները կարող պիտի լի-
նին մրցիլ, դիմանալ. բայց բեկորնե-
րից յառաջ եկած փոշիները, նոցա
զաւակները, կուլ պիտի դնան և լուծ-
ուին, Ուր է մեր 33 միլիոնի չափ
ազգը. — կուլ գնացին, լուծուեցին և
ոչնչացան վայրենի կոշտ և կոպիտ աղ-
գերի մէջ ։ Եթէ է կոշտ և կոպիտ աղ-

դեռ գոյութիւն ունեցող սերունդներ
մէջ կամ անյայտացեալ նախնիքների թո-
ղած յիշատակարաններին մէջ մարգկայի
ազգին դարերի մէջէն արած երկար ըն-
թացքն և քաղաքակրթութեան ու յա-
ռաջդիմութեան երկար ճանապարհների
մէջ անոր թափառու մներէ կործարել գըտ-
նելու համար, պէտք է որ մտքը հմուտ
և խորհող լինելէ աւելի մի բան լինի:

Գլխահական մարդը, յամառ խռզար
կուռ պէտք է որ երկրախոյզի մը և ան
վեհեր զխողի մը կրկին յատկութիւն
ներն ալ ունենայ : Պր. Շանթրը այդ ա
մենն ունի իր վրայ :

Նա սիրով և եռանդով տուած է ինք
զինք սոյն դժուարին գիտութեան և իւ
Հայաստան արած ուղեւորութիւններ
զինք հռչակաւոր արած են : Հայ և Քիւր
ցեղերի վրայ նորա արած ուսումնասի
րութիւններն ամեն գիտուններէ ընդուն
ուած են որոնք ինչպէս Պր. Շանթը
նոյնպէս իւր ծնած քաղաքին պատուի կ
բերեն :

Մեր թանգարանի բազմահմուտ լիւս
տեսուչը Ասիայի արեւմտեան մասին մէ
կրրորդ անգամ լինելով գիտական

գերի հետ մեծաքանակ հայր միացաւ,
լուծուեցաւ և ոչնչացաւ, ո՛րչափ ա-
ւելի շուտով պիտի լուծուի և միանայ
Ամերիկայի փափուկ, խոնարհ և հլու-
րաւէր ազգերի հետ :

Հայրը միայն վտտահանում է իւր
կրօնքին , բրիտտոնէութեան , նա մը-
տածում է թէ ուր որ գնամ , ուր որ
լինիմ , կրօնքը պիտի մեղ պահէ իբրեւ
հայ աղգ , ինչպէս պահած է մինչեւ
այսօր : Խեղճ ողորմելի Հայ , դարձիր
մի անդամ ետեւդ նայիր և տես թէ
ո՞ւր են քու նախնիքդ , այն ահագին
ժայռը : Եթէ այն ահագին ժայռը
լուծուեցաւ և կտրաւ , դուք որ նո-
րանկը ընկած բաժանուած կոտորակ
եղած բեկորներ էք , պիտի պահուի՞ք .
մանաւանդ երբ դուք բեկորներդ փո-
շիանաք , պիտի լիշուի՞ք , պիտի աշ-
քի երեւա՞ք . ո՛չ երբէք :

Կրօնը անհրաժեշտ մասը չէ մի աղ-
գութեան : Մի աղգութեան էական
մասերը սրանք են . մայրենի լեզուն ,
հայրենիքը և ցեղը :

Ուռանց հայրենիքի , առանց հաս-
տատ հող , որոշ գետին ունենալու
իր ստրի տակ , ոչ մի ազգութիւն
գոյութիւն ունենալ կարող չէ : Եթե
ազգութիւնը կորցնում է իր հայրենի
քը և ցրվում է ամբողջ աշխարհի ե-
րեսի վրա , նրա ազգութիւնը այլ եւ
խախտու հիման վրայ է :

պտոյտ անելէ կը վերադառնայ : Իւր այս անգամ ուղեւորութիւնը ամենէն կարեւոր և ամենէն երկարն եղած է զի վեամսի չափ տեսած է , իւր արժանաւոր Տիկնոջ անտառահան անձնութիւնն իրեն աջակից ունենալով , Պր . Ծանթրման եկած է Արարատ լեռին ստորոտներ և նորա չրջակայքը և իւր վտանգաւոր ուղեգնացութեամբ յաջողած է մի ան նրան Կառքածից իրենց որով իրաւակարող է պարծիլ ի իրն :

Հոս հասածին պէս, առաջին անգամ
մեզ բնորոշեց անուանի գիտնականը:

Հայաստանի այնքան փոփոխական կը լիմայն ունէ մի ալգեբրաիստ չէ արաւնորա Հաստատ կազմուածքին վրայ. նա կատարելապէս առողջ, կորովի և առողջ է

Պր. Նանիբերդ իւր հետաքրքրաշարժ ուղեւորութեան պատմութիւնը լսելու առաջնութիւնը հաճած է տալ «Դոն Ռեբիւսին» լրագրի ընթերցողներին :

ՄԵԿԵՈՒՄՆ

Արդարեւ, կասէ Պր. Շանթըրը սկսե
լով իր պատմութիւնն, իմ ուղեւորութեան

ՄԵԿՆՈՒՄՆ

և յանձնարարեց Մայր Դիւանին՝ Պատ. Գեր. Փոխանորդ Հօր հետ կոչում ընել նոցա ազգասիրութեան, խնդրելով որ հաճին ետ առնուլ իրենց հրաժարականները, գէթ ցընտրութիւն ճեղգապահի:

ՀԱՅԿԱՅԻՍՏ

Ատեանը փակուելէ առաջ, Ատե. նապետ էֆ. ծանոյց Ազգային երեսփոխան Նշան էֆ. Պոյաճեանի մասն և ցաւակցական քանի մը խօսք արտա. սանեց: Նախագահ Սրբազան հոգե. հանգստեան ազօթքն արտասանեց, որում ունկնդրեցին ներկայք, յոռն. կայս և գլխաւայ:

Ատեանը փակուելէ ժամ 10ին, յաջորդ. նիստը 13 օրէն դաւարելու որոշմամբ:

Ատեանի փակման պահուն, Ատե. նապետ էֆ. կարգաց անուանքն այն երեսփոխանաց որք առանց բանաւոր պատճառի չորորդ. բացակայութիւն ունեցած են և յաջորդ. նստին հրա. ժարեալ պիտի յայտարարուին, եթէ դարձեալ բացակային:

ՀԱՅԿԱՅԻՍՏ ԳՈՐԾԵՐ

Այս վերնագրի տակ կը կարդանք Կ. Պոլսէն սեպտ. 23ին «Լը Սեմաֆօր տը Մարսէյ»ի գրութիւն մի քորակցութեան մէջ հետեւեալը:

Հայերէն զատ ի՞նչ բանի վրայ կուզէք որ խօսիմ. ատենք կը շարունակեն իրենց տրտունջներն աղմուկովն աշխարհ լեցունել և կերել թէ բո. լորովին անիրաւ ալ չեն այդպէս անել. նուն համար: Ես գրեցի արդէն ձեզ թէ Հայերի պատրիարք Խորէն Սըրգեանը երրորդ անգամ լինելով ան. դատաւի կերպով տուած է իր հրա. ժարական: Այդ իրեն համար կեանքի և մահի խնդիր մ'է. ծերունի վանա. կանք որ շատ ժամանակ վանական լը. ուիկ կեանք անցուցած է, մարտի. րոսի նման մեռնելու ամենադոյզն փա. փաք անգամ չցուցներ:

Իւր հայրենակիցների վիճակը դեռ եւս շատ հեռու է բարեօրոշելէ և գաւառներէն մեզ հասած ամեն լու. բեր. կը հաստատեն թէ Արմէնիաի դժբաղդ քրիստոնեայնեան ողորդի. հերի պէս մնացած են միշտ Բիւրդե. րի սալին և Թիւրքերի մուրճին մէջ. տեղ:

Վերապահութեամբ կը հայորդեմ ձեզ եղելութիւն մը որ լուրջ մարդե. րէ ինձ հազարդուած է հաստատ կեր. պով: 15 օրի չափ կայ որ 12 հայ բն. տանիք կուգային այստեղ, Բիւրդեքէն ամենէն աւելի վնասուած երկիրներէն, և Տրապիզոնէն նաւ նստելով Կ. Պոլիս կը գլխաւային ապաստան մը վնասուելու համար: Թիւրք. ոստիկանութիւնը իրենց գաղը իմանալով, արգելած է իրենց Կ. Պոլիս ելնել և խնդրել զերեւ. րի փոխադրած է մի ուրիշ չոգեան որ կը պատրաստուէր Տրապիզոն երթալ: Եթէ իրաւ է այս գործ, ինչպէս որ զիս կը վստահացնեն, կապացուցանէ թէ կառավարութիւնը կը կասկածի որ

մի գուցէ Հայեր Կ. Պոլիս գալով ի. րենց երկրի այժմեան վիճակին վրայ ճշմարիտ և հաստատ տեղեկութիւն. ներ տան:

Եթէ հաւատ ընծայենք եկած մի. քանի տեղեկութիւններին, այնպէս պիտի հետեւցնենք թէ Հայաստանի մէջ գտնուող Մուսա պէյի մրցակից քիւրդ աւազակներն կատարեալ ազա. տութիւն արուած լինելու է տեղական իշխանութիւններին կողմէն: Այդ եղեռ. նագործ աւազակ իւր փախած ատեն դարձեալ ձերբակալուած է էսկի Շէ. հիւրի մէջ և հոս բերուելով իր ար. ժանաւոր հօրեղորդ Պահրի փաշային հետ բանտարկուած է պատերազմա. կան նախարարութեան պաշտօնատան մէջ: Պահրի փաշան որ տախաւին մի. քանի օր յառաջ Իսկիւսարի կառա. վարիչն էր, պաշտօնանկ եղած և իր տեղ դրուած է իրմէն աւելի մի պար. կեշտ մարդ: Կրտսի թէ Մուսա և Պահրի պիտի աքսորուին մօտեքս:

Պատրիարքական առաջնորդներին Յաննաթողոյց

Կ. Պոլսէն սեպտ. 11/23ին կը գրեն «Լը Սեմաֆօր տը Մարսէյ»ին հետեւեալը.

Յոյները պատրիարք Ամեն. Դիո. նէսիոս Ե ազգութեան մի այնպիսի ապացոյց տուաւ որին ոչ ոք զինքը կարող կը կարծէր: Բայց ի բաց մեր. ժեց ներկայանալ պատրիարքական ա. ռանձնաշնորհութեան Յաննաթողոյին: Այս Յաննաթողով որ դեռ երեք շա. բաթէ ի վեր կաղմուած է, արդէն ե. րեք անգամ փոփոխութիւն կրեց: Նոր իրատէ մը գուրս ձգած է Արթին և Յակոբ հայ փաշաները որ նոյն յանձ. նաթողովի անդամ էին: Հայերը իրենք իսկ պարզապէս հասկցուցին թէ լաւ բան մը չէին սպասեր իրենց այդ երկու կրօնակիցներէ, որոնք իրենց պաշտօ. նին շատ հաւատարիմ և պալատին չափազանց փայլալոյզ լինելով, չէին կրնար միեւնոյն ժամանակ լաւ հայրե. նասէրներ լինել: Առ այժմ այս յանձ. նաթողով կը բաղկանայ 6 Թիւրքերէ որոց նախագահն է Մեծ Վէլիը. տ. տոնց մէջ է նաեւ կրօնամուլ ձէվտէթ փաշան որ այնչափ երկար ժամանակ Թիւրքիաի գաւառական գործերի նա. խարար եղած է. բայց ամեն մարդ գիտէ որ այս յանձնաթողով մի միայն ժամանակ վաստակելու համար կաղ. մուած է, սպասելով որ Ռուսիաի գահաժառանգ մեծ իշխանը գայ Կ. Պոլիս: Թիւրք. կառավարութիւնը ա. մեն ճիգ կը թափէ որ կառավարու. թեան և Յոյների պատրիարքարանին մէջ եղած վէճը սուր կերպարանք մը չառնէ, Ռուսիաի գահաժառանգին հոս հասնելու միջոցին: Ինչ բանէ որ Թիւրքերը կը վախնան, Յոյները կը փափաքին անոր և այս ոչ ոքի հա. մար գաղտնիք մ'է թէ պատրիարքը իր գործակից ժողովներին հետ հա. մախորհուրդ մտադրէ փակել ամեն եկեղեցիները, ուստի իշխանին Կ. Պոլիս հասնելէն քանի մ'օր առաջ, ցոյց տալու համար թէ Օրթոդոքս եկեղե. ցին սուգի մէջ կը գտնուի և հաւա.

ծանքի ծանրութեան տակ ընկճուած է: Արդեօք այս խորհուրդ պիտի իրագործուի: Այդ կախում ունի պա. րագայներէն և ամենէն աւելի թիւրք. կառավարութեան բռնելիք ուղղու. թեանէն:

ՀԱՅԿԱՅԻՍՏ ՎԻՃԱԿ

ՆՈՒՆԵՐ

Հ. Հ. Միութեան Անգամներին

Հայ ազգն ալ ունի միլիօնատէրներ Ուրբ սիրեն կոչուիլ մեծ իշխան և տէր. Հային ցաւերը նոցա մի՛ յայտնեք Զի նոքա ունին իրենց կարծիքներ. Նոքա էլ խօսքով են հայրենասէր, Թէեւ դրամ տալ երեք չեն ուզեր:

Հայ ազգի մէջ կան շատ ուսումնա. կան, Լեզուով հանճարեղ և անդուգական, Ունին հայեացներ իրենց սեպհական. Թէ ազգ կործանի, չուզեն փոխել զայն. Հայրենեաց համար խօսքով հոգի տան, Թէեւ գործողին միշտ արգելք դառնան:

Հայերուն մէջ կան շատ ուժեղ մար. գիկ, Ուրբ խօսքով շարքեն Բիւրդ, Թիւրքն ու Պարսիկ.

Սոքա ալ ունին իրենց զատ կարծիք, Զեն լինիլ երեք քեզ համակարծիք. Դինեալ զօրութեամբ փրկեն հայրենիք, Թէեւ իրապէս մնան վատագիւր:

Հայեր շատ ունին տէրտէր, վար. դապետ,

Արքեպիսկոպոս և մեծ հայրապետ. Խրատ չեն ուզեր, են ամենազէտ, Միշտ խօսեմ լինիլ քարոզեն յաւէտ. Հայրենեաց սիրով թէեւ տոչորուն, Բայց միշտ կը լինին արգելք Ս. գործին:

Հայերը ունին ուսուցիչ բերով, Լուրջ դաստիարակ անման խելքով, Պատրաստ ունին միշտ ծրագիր յուզ. Քու փուճ ուղղութիւնդ. Ինչ է ա. նոնց քով:

Հայրենասէր են իրենց կարծիքով թէեւ ինձ համար, տիրացու գործով:

Դժուար է գժուար հայրենասիրին Տարբեր տարբեր կազմել միութիւն. Ամեն ոք կուզէ որ իր ծրագրին Տայ միայն աշխարհ նշանակութիւն. Ազգասիրութիւնն այդպէս կը կարծեն եւ ազգը իրենց կարծիքին զոհեն:

Թէեւ շատ քիչ են հայրենասէրներ, ճշմարիտ սրտով գործին անձուէր, Թէեւ չունին շատ ո՛չ փող, ո՛չ սուսեր Դ ոչ կրօնաւորի երկայն հազուատներ. Բայց կը կատարուին իրենց փափաքներ Զի ունին նոքա միութիւն և սէր:

Նոր հրատարակութիւն

Ծնորհակալութեամբ ստացած ենք Պր. Պ. տը Րօզէնպուրկի (B. de Rozenbourg) գրած հետեւեալ տետրակը որ այս օրեր հրատարակուած է Զուրից. րիաի Լօզան քաղաքին մէջ. De la possibilité du DÉARMEMENT GÉNÉRAL — Solution de la question de l'Alsace-Lorraine, etc. PAR LE PARTAGE DE LA TURQUIE:

Հեղինակը ուշագրութեան առնե.

լով եւրոպական բոլոր տէրութիւնների սաստիկ սպառնալիքուած դրութիւնը և այդ պատճառով եւրոպական ժո. ղովուրդների կրած ծանր վնասները, ընդհանուր մարդկութեան օգտին հա. մար անհրաժեշտ կը համարի որ մեծ պետութիւններն համաձայնութիւն մը գոյացունեն իրենց մէջ ընդհանուր դէ. նընկեցութիւն ընելու համար, վերջ տալով մի մօտալուտ պատերազմի եր. կիւղներին: Այդ երկիւղներ, կգրէ իրենց հիմ գրած են գլխաւորապէս սա երկու խնդիրների վրայ. Ա. Ալգաս-Լօրէնի խնդիրը և Բ. Արեւելեան խնդիրը: Պր. տը Րօզէնպուրկ առաջին խնդրին վրայ խօսելով, շատ ցաւալի կը հա. մարի որ եւրոպայի մէջ երկու քաղա. քակրթութեամբ մեծ ազգեր իրար հետ սոսկալի մի կուռի բռնուին որի հե. տեւանքը, որ կողմն ալ որ յաղթէ, վտանգալի կը նկատէ: Ուստի այդ արեւմտեան խնդրի անվտանգ լուծումը կուզէ գտնել արեւելեան խնդրի լուծ. մանը մէջ քանի որ Թիւրքիան, այդ հիւանդ մարդ, խաւարի և բարբարո. սութեան ներկայացուցիչն եւրոպայի մէջ, ինքնին արդէն մեռնելու մօտ վիճակի մէջ է: Կրէտէի, Դամասկո. սի, Պուլկարիաի, Արմէնիաի և այլն կո. տորածներն կը հաստատեն թէ Թիւր. քիան ի՞նչպիսի բռնապետական բար. բարոս մի կառավարութիւն կը ներկա. յայցունէ, իրեն գործող բազուկներ ունենալով Շէվքէթ փաշաներ և Մու. սա պէյեր:

Պր. տը Րօզէնպուրկ կը գրէ թէ օսմանեան կայսրութեան գրաւած եր. կիրներն այնչափ ընդարձակ են որ իւր հպատակ քրիստոնեայ ժողովուրդնե. րի օրինաւոր ցանկութիւններն գո. հացունելէ և իւրաքանչիւրին իրա. ւամբ իրեն բաժին ինկած ժառանգու. թիւնը տալէ յետոյ, տակաւին բաւա. կան ընդարձակ տեղեր կը մնան որ մեծ պետութիւններն իրենց պէտքե. րի և շահերի համեմատ փոխադարձ համաձայնութեամբ բաժնեն իրենց մէջ: Այդ կերպով, կը գրէ, մինչեւ մէկ տասիճան կը հանդարտին նաեւ տնտեսական խնդիրների պատճառով եղած յուզումներն որովհետեւ եւրո. պական գաղթականութիւններ կեր. թան կը հաստատուին այն կողմեր և եւրոպայի գործաւորների անգործ մը. նացած բազուկներն աշխատութեան, մրցման և յաղթութեան թեան բաց աւ. պարէզ կրնան գտնել այդ երկիրների մէջ ուր հողն արդ աւանդ, կլիմայն ա. ռօղջարար, բայց կը պակսի միայն օրինաւոր և լուսամիտ կառավարու. թիւն որ տղահոգի և քաջալերէ ժո. ղովորդի աշխատութիւնն ու յառաջ. դիմութիւնը: Պր. տը Րօզէնպուրկ կը կրկնէ Պր. կրտսրութեան երբեմն ար. տասանած այս նշանաւոր խօսք. Ժա. մանակն եկած է: Եւրոպայի սրտին քաշե. լով դուքս հանելու այն եսքաղան որ ան. ցած բարբարոսական դարերին մէջ խը. րած է հոն:

Այս հետաքրքրական տետրակի գինն է 80 սանթիմ:

Բաշտին գրուած մի նամակ որ հը-
րատարակուած է Արմենիայի 11րդ
թիւին մէջ, կը յայտնէր թէ Բաշտի
մէջ մի հանգանակութիւն եղած է
որմէ 150 զուարթ Պր. Արշակ Գորոյեանց
Հոնտոն զրկելով «Հայաստան» ան-
ուանուած լրագրէն պիտի բերել տար և
թէ այդ լրագիրները գալը ուշացած
լինելուն համար՝ հանգանակութեան
մասնակցողները կողմէն տրտունջներ
սկսած են բարձրանալ:

Այժմ ստացած ենք մի նամակ Ման-
չէսթըրէն մեր բարեկամ Մեծ. Պրն.
Արսէն Օ. Արսէնեանի կողմէն որ կը
հաղորդէ թէ Պր. Գորոյեանց յիշեալ
գումարը զրկած է իրեն և թէ ինք ալ
Հոնտոն հասուցած է ըստ պատկանե-
լոյն. ուրեմն Բաշտի Հոյեր մի քիչ
եւս համբերելով, պիտի կրնան ստա-
նալ իրենց խնդրածը Հոնտոնէն:

«ԵՐԹՕՂՈՒՆ»Ի ՆԱԽԱԲԵՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

Այս շարժում «Լալ և կրճել ատա-
մանց» կար երկուրորի պալատին և ծո-
վային գործերի նախարարութեան պաշ-
տօնատան մէջ: Ուրբաթ (սեպտ. 7/19)
երեկոյ եօթնսուներեքին մի հետագիւր ուղ-
ղուած էր Սուրբ Երանկոստիոսէի
թէ թըքական էրթողութիւն կրկնայարկ
զրահաւորը ընկղմած էր Երանոյի ծովա-
խորշին մէջ: Այս փայտեայ զրահաւոր-
ը 7 ամսի չափ կայ որ ասկէ մեկնած
էր բազմաթիւ նաւաստիներով և դի-
ւանագիտական մի պատուիրակութիւն
կը տանէր իր հետ, Միքատոյի թագա-
ւորին յանձնելու համար «Երանկոստի-
թիաղ»ի մեծ ժապաւնէր: Ով որ կը
ճանչէր այս շոգենաւի վիճակը, գու-
շակած էր արդէն թէ նա իւր նպա-
տակին չպիտի հասնէր. փրած և խար-
խլած մի նաւ էր և ծովային զորքերի
նախարարութիւնը մի մեծ պատաս-
խանատուութիւն կ'ստանձնէր այդ
հինցած կմախքի վրայ վտանգի են:
Թարկելով 600 քառակի նաւաստիների
կեանքը, բացի սպայներէն: Շատ
գոթուար եղաւ գտնել նաւաստի մը որ
իւր վրայ առնէր այս նաւի հրամանա-
տարութիւնը որ անխուսափելի կեր-
պով գէպի վտանգ կը գլմէր: Դիւա-
նագիտական պատուիրակութեան գլ-
խաւորն Օսման փաշա Սուրբ Երանկոստի-
ւէրները Միքատոյի յանձնելով ճան-
բայ կեկէր վերագաւառու համար
երբ գուշակուած գոթաղբութիւնը
պատահեցաւ: Սեպտ. 17էն 18 լուս-
նայու գիշերը էրթողութիւն ընկղմեցաւ,
իր հետ մէկտեղ ծովասփայ անելով
550ի չափ գոհեր որոց մէջ կը գտնուէին
նաեւ Օսման փաշան և նաւապետ Ալի
պէյը: 60ի չափ նաւաստիներ և ըս-
պայներ մեծ գոթաւորութեամբ աղա-
տած են որոնք այժմ ստիպուած են
այնտեղ ձառնցիների գլմութիւնը
խնդրել:

Որովհետեւ այդ հին զրահաւորի
անունը օսմանեան կայսրութեան հա-
տատողի անունն էր, այդ ընկղման
առթով զանազան մեկնութիւններ կը
տրուէին այստեղ որոնք աւելորդ կը
համարուէին յիշատակել:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Հետեւեալ գիրքերն կարելի է
ստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն
իրենց առջեւ նշանակուած գիներով
և փոստի ծախքը խմբագրատունէն
վճարուելով:

Արժէքը կանխիկ չվճարուած՝ գիրք
չըրկուիր:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

Ա. ՀԱՅ ԴԻԻՅԱԶՆՈՒՀԻ ՄԸ (սպառած):

Բ. ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՅԻ »

Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱՅԷԼԻ »

Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐՈՅՆ ԵՒ
ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՏԱՄ-
ԲԱՊԵՏԱՅ (Պուլար աղբին իր ազա-
տութիւն ձեռք բերելու համար մէկ
գարէ ի վեր արած ջանքերի խիստ
հետաքրքրաշարժ նկարագրութիւնն
է): 1 ֆր. 50 սնթմ:

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱՆՆԵՐ. — (Հայաս-
տանցիների պանդխտութեան տխուր
հետեւանքների մէկ փոքրիկ պատկերը
կը ներկայացունէ վիպական կերպով):
Դին 1 ֆրանգ 20 սնթմ:

Զ. ԳԱՄԱՆՔԱՅԻՍ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ այբուբենի աւարտե-
լու: (Մեծանուն հայ բանաստեղծին
վերջերս գրած ազատաշունչ ընտիր ո-
տանաւորներէն 3ը՝ առանձին տետ-
րակով հրատարակուած են): 50 հատը
2 ֆր. և 50 սանթիմ, հատը 10 սնթմ:

Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԵՆՔԸ ՏԱՀԱՎՀԱՅԱՍՏԱՆԻՄ.
— Այս տետրակի մէջ ցոյց կը տրուի թէ
բռնաւորների և աղգամատնիչ Հայերի
դատաստանը ինչպէս պէտք է տես-
նուի այնպիսի երկիրների մէջ ուր օ-
րինաւոր և արդարադատ կառավա-
րութիւն չկայ):

Մէկ օրինակի գինն է 20 սանթիմ.
20 օրինակը 3 ֆրանգ և 50 սանթիմ:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

Ը

ԹԻԻՐՔԻԱԻ ՀԱՅՆԵՐՆ

ԵՒ

ԻՐԵՆՑ ԴՐԱՅԻՆԵՐ

ՊՐԵՑ Մ. Ա.

Թիւրքիայի Հայերին և իրենց դը-
րացի Թիւրքերի, Գիւրգերի, Զէր-
քէվների, Ասորիների, Եղիտիների,
Դըղըլպաշների և այլ աղգերի վրայ
վիճակագրական և ցեղագրական աւ-
փով և հետաքրքրական տեղեկու-
թիւններ տրուած են այս տետրակի
մէջ: Թիւրքահայաստանի մէջ բնակող
այլ և այլ աղգէ բնակիչների թուին
մէկ բաղդատական ցուցակը կցուած
է տետրակին վերջը: Դինն է 50 սան-
թիմ, փոստի ծախքը Արմենիայի խմբ-
ագրատունէն վճարուելով:

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԷՆ ԱՌՆՈՒԱԾ
ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ՊՐԵՑ ԱՊՂԱՊԵՐԻՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը
ներկայացունէ ընտանեկան տխուր
պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ
անբարոյական մի հայր իւր ապական-
ուած վարքուբարքով որչա՛փ չարիք-
ների պատճառ դարձած է և վերջ ի
վերջոյ ինք ալ իւր օրդու ձեռքով
սպաննուած և անհետացած է աշ-
խարհէ:

Կը ծախուի Արմենիայի խմբագ-
րատունը, գին 1 ֆրանգ, փոստի
ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով:

— Հայաստանի աշխարհացոյց քար-
տէզը ըստ նախնի աշխարհագրաց,
փորագրուած վենետիկ, 92 հարիւ-
րորդամէթը լայն և 70 հարիւրորդա-
մէթը երկայն հաստ թղթի վրայ: 4 ֆր.

Սիսուանի (Հին և Նոր Կիլիկիա) աշ-
խարհացոյց քարտէզը, փորագրուած
վենետիկ 1883ին, 77 հարիւրորդա-
մէթը լայն և 51 հարիւրորդամէթը եր-
կայն թղթի վրայ: 2 ֆր.

— Գամառ-Քարիպա. — ԱԶԱՏ ԵՐԻՆԻ
(Գամառ-Քարիպաի «Բանաստեղծու-
թիւն»ներէն Ազատ Երգերի մասը ա-
ռանձին տետրակով տպագրուած):
20 սանթիմ:

— Խրիմեան Հայրիկ. — ԱՎՆԳՈՅԺ (Ա-
մեն. Խրիմեան Սրբազանի գրած սըր-
տաշարժ, խրատական և ազատաշունչ
տետրակը 1876ի Վանի հրգեհնէն նը-
կատմամբ): 70 սանթիմ:

Բ. Յ. Վարդուկեանց. ԴԱՅԼԱՅԼԻԻ
Դրուագ Ա. (Հեղինակին յատուկ ոճն
եղող ճարտար բանահիւսութեամբ և
գրաբար լեզուով գրուած ոտանաւոր-
ներ են Աստուծոյ արարչագործու-
թեան հրաշալիքներն պատմող): Դինն
է 75 սանթիմ:

Ս. Հախումեան. ՄԱՆԻԿ (Մի ժա-
մանակակից վէպ է որ կը պատկերա-
ցունէ աղգեցիկ և աղգասէր աղաներէ
ոմանց իրենց կոկորդան անցունելը ու-
սումնարանների և եկեղեցիների փո-
ղերն և բարեբարութեան դիմակի տակ
զղուելի չարագործութիւններ անե-
լը): Դինն է 1 ֆրանգ և 40 սանթիմ:

— Հ. Մ. Քաջունի — Աշխարհագրութիւն
Հին և Նոր Հայաստանայց — (Աշխար-
հաբար լեզուով գրուած և 298 ե-
րեսներէ բաղկացած այս աշխարհա-
գրութիւն՝ համառօտ և ամփոփ կեր-
պով տեղեկութիւններ կուտայ Նոր
Հայաստանի և առաւելագէս Հին
Հայաստանի վրայ որ շատ հարկաւոր
է Հայոց անցեալ պատմութեան ծա-
նօթանալ ուղղներին): 2 ֆր. 50 սնթմ:

— ԳԵՐԳԱՆՔԱՅԻՍ. — Համառօ-
տութիւն Հայոց ազգի պատմութեան (Բ
տիպ. Տիգրիս): 2 ֆր.

— Հ. ԹԵՐԶԻՄԱՆԵԱՆ. — Համառօտ
պատմութիւն Հայոց (6րդ տիպ. վենե-
տիկ): 2 ֆր. 50 սնթմ:

— Գամառ-Քարիպա. — ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒ.
ԹԻԻՆՆԵՐ. (Աղգային առաջնակարգ
բանաստեղծ Ռ. Պատկանեանցի աղա-
տաշունչ և հրահանգիչ բանաստեղ-
ծութիւններն կը պարունակէ. սկիզբն
գրուած է հեղինակին պատկերով):

2 ֆր.

Հ. ՆԵՐՍԷՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ. — Տեղա-
րութիւնք ի Փոքր Եւ Մեծ Հայս (Մի-
թարեան վարդապետներէն Հ. Սարգիս-
եան 10 տարի հետաքրքրութեամբ շըր-
ջելով Մեծ և Փոքր Հայաստանի մէջ, եր-
կիրը անձամբ ուսումնասիրած է և իր աշ-
խարհագրական և պատմական հետազո-
տութիւնների արդիւնքն եղած է այս հո-
յակապ և տաժանելի աշխատութիւն մեր
հայրենի երկրին վերաբերեալ: Հ. Ներ-
սէսի տեղագրութիւնը կը բաղկանայ քա-
ռածալ 290 երեսներէ, կը պարունակէ
Մեծ և Փոքր Հայաստանի 6 աշխարհնե-
րի տեղագիւծ քարտէզներ (Վան, Եփրատ
և Զարիշատ, Կարին, Բարսիլ, Սեբաս-
տիա և Թորթուս), 15 պատկերներ քա-
ղաքների և շէնքերի, 21 յատակագիծներ
զանազան շէնքերի, 317 արձանագրու-
թիւնների (որոց 262ը հայերէն, 29ը վը-
րացերէն, 25ը յունարէն և 1ը տաճիկ-
երէն) և 8 ընդարձակ կամ փոքր բեւեռա-
գրութիւններ ընդօրինակութիւններ:)
Այս գիրք որմէ այժմ սակաւագուտ օ-
րինակներ միայն կան մնացած, կը ծախ-
ուի Արմենիայի խմբագրատունը: 27 ֆր.

— ԽՈՒՐԷՆ Ծ. Վ. ՍՏԵՓԱՆԷ. — Մովսէս
Խորենացու Հայկական պատմութեան աշ-
խարհաբար թարգմանութիւնը (Գեր. Խո-
րէն վարդապետի այս գործ որ Պետեր-
բուրգ տպագրուած է, իզմիրեանցի կը-
տակած Սահակեան-Մեհրապեան մրցանա-
կին արժանացաւ այս տարի: Աւելի փ
ընդարձակ հմուտից յառաջաւան և բազմ-
աթիւ ծանօթութիւններ Խորենացու
գրած Հայոց պատմութեան վերաբերեալ
որոնք բնագրէն աւելի տեղ բռնած են):
5 ֆր. 50 սնթմ:

— ԼԵՕ. — Վախան Մամիկոնեան (Վար-
դան Մամիկոնեանի եղբորորդուն Վահա-
նի գործերն մեր Հայոց պատմութեան
ամենափառաւոր էջերէ մին կը կազմեն:
Ռուսիացի հայ գրագէտներէն Պր. ԼԵՕ վի-
պական հետաքրքրաշարժ ոճով պատկե-
րացուցած է այս գրուածի մէջ թէ ինչ-
պէս Վահանի հետ միաբանող Հայերն,
թէեւ փոքրաթիւ, ուրիշների վրայ յոյ-
սեր տածելէ յուսահատ, իրենց յոյս դը-
րին Աստուծոյ վրայ և քաջ ու խոհմ
Վահան Մամիկոնեանի առաջնորդու-
թեամբն կռիւներ անելով, վերջապէս յա-
ջողեցան իրենց պահանջած իրաւունքներ
ստանալ Բ. Դուհէն): 0,90 սնթմ:

Վերոգրեալ գիրքերն զրկելու փոստի
ծախքը կը վճարուի Արմենիայի խմբագ-
րատունէն:

ՏԵԱՐՔ ՄՕՐՈՒ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍԵՂԱՆԱԿՈՐՔ

426 Մէյն, Փիլգրէք փողոցի անկիւնը
ՈՒՍՔՐ (Worcester Mass.
U. S. America)

Սոյն գրամատան գիւմող Հայեր՝ Կ.
Պոլսոյ և Քարբերդի մէջ անգլիական
և գաղղիական ոսկիով վճարելի փո-
խանակադիր կրնան ստանալ յոյժ շա-
հաւոր պայմաններով:

Փորձեցէք և գոհ պիտի ըլլաք:

ՏԵՕՐԷՆ — ԻՄՔԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

Le Gérant: FÉLIX ENFFANTIN.

ՄԱՐՍԷԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթոգալեանի
Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKLE
rue Vacon 50.